

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VIII. Omnem amorem actumque deliberatum referri debere in Deum
propter se dilectum, communis est traditio Sanctorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

CAPUT V.

Argumentum sextum ex 1. Cor. 16. Omnia vestra in charitate fiant.

- 16 **S**ensus quippe est: *Omnia referri debent ad finem charitatis, ut scilicet fiant propter Deum*, uti S. Thomas exponit lect. 3. in eum Apostoli locum. Nullum etiam actum ibi Apostolus exigit, nullam adhibet restrictionem ad certa tempora, quibus hoc faciendum sit; sed generaliter & absque restrictione, seu limitatione temporum, dicit: *Omnia vestra*. Nec consultit, sed (Augustino teste lib. de correptione & grat. c. 3.) *præcipit Apostolus, dicens: Omnia vestra in charitate fiant*. Idque contextus evincit. Sic enim habet: *Vigilate: sate in fide: viriliter agite: omnia vestra in charitate fiant*. Atqui vigilare & viriliter agere, est præceptum. Similiter ergo, omnia in charitate facere, est præceptum.
- 17 Quod præceptum non ideò definit esse affirmativum, quia pro omni actu deliberato obligat: sicut præceptum, *Oportet semper orare*, non definit esse affirmativum, quia pro omni momento vitæ moralis obligat. Sicut etiam primum maximumque mandatum non ideò definit esse affirmativum, quia complectitur & totum cor, id est, omnes cordis affectus; & totam mentem, id est, omnes cogitationes; & totam animam, id est, omnes vitæ sensitivæ operationes deliberatas; & totam fortitudinem, id est, omnes deliberatos actus exteriores. Et idem est de præcepto Apostoli: *Omnia vestra honestè fiant*, id est, ex motivo honesto, modoque, loco, & tempore debito. Quæ omnia, quia complectuntur universitatem humanorum actuum, non ideò affirmativa esse desinunt, quia pro omni actu deliberato obligant. Enim-vero, etsi sic explicitè affirmativa sint, ut implicitè contineant præceptum negativum, nihil faciendi nisi ex fine debito, cumque omnibus debitis circumstantiis, nihil amandi nisi finaliter propter Deum, non hærendi per amorem in creatura, &c. Vide supra lib. 6. n....

CAPUT VI.

Argumentum septimum ex 1. Petri 1. Secundum eum qui vocavit vos sanctum, & ipsi in omni conversatione sancti sitis.

- 18 **M**andatum istud, quo jubemur in omni conversatione esse sancti, ac per consequens in omni actu deliberato esse sancti, non semel in divina Scriptura repetitur. Et ratio redditur Lucæ 1. quia ad hoc Deus factus est homo, *ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi, in sanctitate & justitia coram ipso, omnibus diebus nostris*. Profectò si omnibus diebus, profectò & omnibus horis, omnibus momentis, &c. Ideò

namque se totum Deo homini dedit per incarnationem, ut homo fieret filius Dei, totus Dei, peculium & possessio Christi, templum, victima, sponsa Dei, &c. omnique proinde momento vitæ moralis viveret vitæ Dei, viveret ut totus Dei, ut filius, templum, victima, sponsa Dei, ut peculium & possessio Christi, &c. ut omni proinde momento sanctè viveret, prout demonstratum est lib. 6. cap. 7. & 8. At verò nequit omni momento vitæ moralis sanctè vivere, nisi in omni vita, actione, conversatione morali Deum amet, ad Deumque proinde, Deique amorem omnem vitæ suæ moralis partem, actionem & conversationem dirigat, uti ostensum est ibidem n. 91.

CAPUT VII.

Argumentum octavum ex 2. Cor. 5. Pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.

EX hoc loco efficax argumentum habes ibidem n. 73. 74. 75. 76. Vide ibi.

CAPUT VIII.

Omni amorem actumque deliberatum referri debere in Deum propter se dilectum, communis est traditio Sanctorum.

§. I.

Nonnulla præmittuntur ad evidentiam testimoniorum referendorum.

Recolenda est regula 5. ad dignoscendam traditionem Proleg. 3. c. 15. n. 108. exhibita, nimirum, quòd *ubicumque plures è gravioribus plurium Nationum Patribus aperte conspirant in eundem sensum, in materia fidei vel morum, nec aliorum veterum Patrum sententia reperitur in contrarium: conspirans illorum sententia sufficiens est traditionis argumentum*. Nec ad id necesse est quòd referantur omnes. Cùm hoc vix possibile sit, nec unquam practicum in Conciliis, in quibus hæreticorum errores per Patrum traditionem confutati fuere.

Ad ostendendam proinde Sanctorum traditionem, in puncto presenti, sufficit exhibitio plurium è gravioribus variarum Nationum vetustis Patribus. Quibus non paucos adjiciemus è Recentioribus sanctis.

Omni itaque actum deliberatum in Deum propter se dilectum referri debere, eorum imprimis traditio est, qui aiunt, omnes actus nostros in Dei gloriam finaliter esse referendos, vel propter Deum faciendos. Siquidem Deus propter se dilectus, finis est omnium, quæ sunt finaliter propter ipsum. Quæcumque enim propter Deum fiunt, ex gratuito Dei amore, Deique charitate fiunt: cum charitas sit amor Dei propter se, vel creaturæ

propter Deum, Augustinoque teste lib. de moribus Eccles. c. 9. *charitas expressius significari nequeat, quam dicendo propter se, propter Deum, &c. Scriptum est, quia propter te officimur tota die. Charitas vero ipsa non potuit significari expressius, quam quod dictum est, propter te.* Sermone etiam in Psalmum 94. *Quid est gratuitum? (inquit) ipse propter se, non propter aliud.* Serm. 11. in Psalm. 118. *Gratis, id est, non nisi propter Deum.* In Psalm. 79. in fine: *Deum gratis colunt, id est, quia ipse bonus est.* Et lib. 5. contra Julianum c. 3. *Totum recte fit, quando fit propter ipsum, id est, quando gratis amatur ipse.* Deus autem propter se dilectus, finis est charitatis, gratuitique Dei amoris.

Deus etiam propter se dilectus finis est omnium, quæ finaliter in gloriam ipsius referuntur. Cum omnia quæ finaliter in gloriam ipsius referuntur, fiant propter gloriam ipsius; adeoque finaliter propter ipsum, ut Basilius tradit in reg. fus. disput. interrogat. 195. dum ad hanc interrogationem: quomodo omnia quis ad Dei gloriam facit? Respondet: *quando omnia propter Deum... facit.*

24 Denique Deum, propter se dilectum, esse debere finem omnium actuum nostrorum, traditio est omnium illorum Patrum, qui asserunt, Deum esse debere finem omnium actuum nostrorum; omnique proinde amoris nostri. Cum certum sit (ex dictis lib. 5. n. 51. 52. 53.) finem amoris propter se amari, solumque propter amari; nec minus certum, quod finis, quod referimus ea quæ facimus, sit finis propter quem ea facimus, secundum illud Augustini lib. 2. de mor. Manich. c. 13. *Finis quo referuntur ea quæ facimus, id est, propter quem facimus.* Ubi finem, quod referimus ea quæ facimus, confundit cum fine propter quem facimus.

§. II.

Referuntur varii SS. Patres remissivo.

25 **A**SSERTIONEM proinde nostram tradunt imprimis omnes qui supra l. 5. c. 11. docent solum Deum propter se finaliter amandum. Et qui lib. 6. c. 5. & 15. docent omnem vitam nostram partem in Dei amore transigendam, Deumque omni affectu, opere, cogitatione, &c. diligendum, sic primum exponentes mandatum. Hi sunt Origenes, Basilius, Augustinus, Author Soliloquiorum inter opera Augustini, Theodoretus, Victor Antiochenus, Gregorius, Bernardus, S. Franciscus Assisias, S. Thomas Aquinas, S. Thomas Villanovanus, &c.

§. III.

Sigillatim referuntur Origenes, Basilius, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus.

26 **O**RIGENES quidem, quia lib. 10. in epist. ad Rom. ad illa verba, *Omne quod non*

est ex fide, peccatum est, sic habet: In hoc sermone credentium quorundam negligentes & desides animos vinculo acriore constringit, ut nihil sine fide agant, nihil sine fide dicant, nihil sine fide cogitent. Quia sive quid gesseris sine fide, sive locutus fueris, sive etiam cogitaveris, peccas. Hoc idem est quod in aliis dicit: Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Ubi perspicue docet peccare eum, qui aliquid facit non in gloriam Dei. Nec mirum, quia Deum ex vi primi mandati omni affectu, opere, cogitatione amandum docet loco proximè relato.

Basilius l. 2. de Bapt. c. 8. *Necessarium est 27 preceptum Apostoli servare, dicentis: Omnia honestè & secundum ordinem fiant, id est, ut paulò post exponit, pietatis gratiâ... secundum scopum quem Dominus docuit, dicens: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in calis est. Et quem Paulus in Christo locutus ostendit, sive edaris (inquiens) sive quid aliud faciatis, omnia ad gloriam Dei facite.* Quæ verba in reg. fus. disp. interrogat. 5. vocat Pauli preceptum, hisce verbis: *Christianus, si actiones suas omnes, sive majores, sive minores, ad Dei voluntatem direxerit... Apostoli precepto ille satisfacit, sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei.* Interrogat. 72. rursus vocat preceptum Apostoli. Interrogat. 195. *Dei mandatum.* Ad quæstionem namque, quomodo quis omnia ad Dei gloriam facit? Respondet: *quando omnia propter Deum ex Dei mandato facit.* Nec mirum, quia nullam cordis divisionem Deus permittit, ut aliquid extra Deum non propter Deum diligas, uti docet in Psalm. 44. Vide lib. 6. c. 5.

Chrysostomus in cap. 10. ad Hebræos: *Nihil 28 bonum est, quod non per charitatem fiat.* Serm. de charitate quæ cuncta dirigit: *Nihil est boni & honesti, quin ortum ex charitate ducat.*

Ambrosius serm. super verbis Malachiæ: *29 Qui est Christianus, debet semper Patri ac Domino suo laudes dicere, & in ejus gloriam omnia procurare, sicut ait B. Apostolus, dicens: Sive manducatis, sive bibitis, &c.* Et rursus: *In hoc nomine (Christi) omnes actus nostri dirigendi sunt, & in ipsum totius vite nostra commotio referenda.*

Hieronymus in epist. ad Ctesiphont. contra 30 Pelagium probat necessitatem gratiæ ad omnes actus nostros rectè factos, ex eo quod juxta Apostolum omnes faciendi sunt in nomine Domini. Cum enim Pelagius, contra necessitatem illam sic arguisset: *Audite, queso, audite sacrilegium, si voluero curare digitum, movere manum, sedere, stare, ambulare, discurrere, sputa jacere, duobus digitis narivum purgamenta decutere, relevare alvum, urinam digerere, semper mihi auxilium Dei necessarium erit.* Sic in ipsum Hieronymus insurgit: *Audi ingrate, imò sacrilege, Apostolum pradicantem: Sive manducatis, sive bibitis, sive*

aliud quid facitis, omnia in nomine Domini agite. Ubi certum est sermonem non esse de necessitate divini auxilii per generale concursum (cujus necessitatem Pelagius non negavit) sed per gratiam, cujus ad prædictas actiones rectè & inculpate faciendas necessitatem negavit, quia per assertam illius necessitatem destrui putavit arbitrii libertatem. Cui Hieronymus: *Quis destruit arbitrium? ille qui semper agit gratias, & quodcumque in suo rivulo fuit, ad fontem refert; an ille qui dicit: recede à me, quia mundus sum, non habeo te necessarium? dedisti enim mihi semel arbitrii libertatem... quid rursum te ingeris, ut nihil possim facere, nisi tu in me dona compleveris?* Tunc subjungit allatam objectionem Pelagii, *Audite, queso, audite sacrilegium, &c. ut supra, confutatque per Apostoli sententiam, Sive manducatis, &c.* Quæ Apostoli verba si non censuisset esse præcepti, per ea gratia necessitatem ad omnes actus rectè & inculpate factos solidè probare non potuisset. Sed & in cap. 10. prioris ad Cor. *Nihil (inquit) magis agendum Christiano, quam ut in omni opere ejus Dei gloria predicetur.*

§. I V.

Idipsum Augustinus multipliciter tradit.

31 **U**Tique lib. de corrept. & gratia c. 3. præcipit Apostolus dicens: *Omnia vestra in charitate fiant.* Lib. 2. de serm. Dom. in monte c. 18. *Vult Deus, ut simplici corde, & in unum Deum intento, faciamus quacumque facimus.* L. 2. de lib. arb. c. 17. *Quidquid laudabile advertitur in rerum natura, ad laudem referendum est Creatoris.* Epist. 17. ad Eudoxium: *Omnia in gloriam Dei facite, qui operatur omnia in omnibus... ipsa est enim actio recti itineris, qua oculos semper habet ad Dominum.* In Psal. 44. ad illa verba: *Dico ego opera mea Regi. n. 9. Opera tua si non fuerint laus Dei, incipis te ipsum amare, & pertinebis ad illos, de quibus dicit Apostolus: erunt enim homines seipsos amantes.* Displice tibi: *placeat tibi qui te fecit... opus ergo tuum sit laus Dei.* In Psal. 51. n. 12. *In terra viventium nos debemus habere radicem... Radix nostra, charitas nostra. Fructus nostri, opera nostra. Opus est ut opera nostra de charitate procedant.* In Psal. 54. n. 1. *Intentio dirigatur in finem, dirigatur in Christum. Quare finis dicitur? quoniam quidquid agimus ad illum referimus.* In Psal. 65. *Quo sine facias opera tua, vide. Si idè facis, ut tu glorificeris, hoc prohibui. Si autem idè, ut Deus glorificetur, hoc jussi.* In Psal. 67. *Ea sola bona opera dicenda sunt, que sunt per dilectionem Dei.* In Psal. 89. explicans verba ista: *Opera manuum nostrarum dirige super nos. Et opus manuum nostrarum dirige, n. 17. Omnia (inquit) bona opera nostra, unum opus est charitatis... Nam superiore versu, cum dixisset: & opera manuum nostrarum dirige super nos: isto ultimo*

versu non opera, sed opus, dixit, manuum nostrarum dirige... volens ostendere, ipsa opera, unum opus esse, id est, ad unum opus diriguntur. Tunc enim recta sunt, cum ad hunc finem diriguntur. Finis enim præcepti est charitas, &c. In Psal. 102. n. 2. *Negotium agis? laudet Deum anima tua. Cibum capis? vide quid ait Apostolus: Sive manducatis, sive bibitis, omnia in gloriam Dei facite.* In Psal. 118. Ser. 12. n. 2. *Magni interest, cum aliquid boni facimus, cujus rei contemplatione faciamus. Officium quippe nostrum, non officio sed fine pensandum est, ut scilicet non tantum si bonum est quod facimus, sed præcipue si bonum est, propter quod facimus, cogitemus... Non ipsa laus humana culpanda est... sed propter istam laudem bene operari, hoc est vanitatem in suis operibus intueri. Quandoquidem & ipsa ab hominibus laus homini justo quancumque provenerit, non ibi esse debet ejus finis boni, sed etiam ipsa referenda est ad laudem Dei, quæ quæquam bona faciunt verè boni: quoniam non ab ipsis, sed ab illo sunt boni. Denique... Dominus... dicit: Luceat lumen vestrum coram hominibus, ut videant vestra opera bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in calis est. Ubi finem posuit, hoc est, in gloriam Dei. Hoc debemus, quando aliquid boni facimus, intueri, si averuntur à vanitate oculi nostri. Non ergo sit finis boni operis in laudibus hominum, sed ipsas laudes hominum corrigamus, ad Dei laudem omnia referamus, à quo nobis datur quidquid in nobis sine laudibus errore laudatur. Porro si vanum est propter hominum laudes bona facere; quanto vanius propter adipiscendam pecuniam? ... Et si quid est ejusmodi commodi temporalis, quod nobis accedit extrinsecus? quia omnia vanitas... Propter ipsam denique temporalem salutem non debemus facere bona opera nostra, sed potius propter illam quam speramus æternam, ubi bono immutabili perfruemur... quod nobis est ipse Deus. Enchirid. c. 121. *Quod ita sit, ut non referatur, ad charitatem, qua ad Deum est, referatur, rectum dici non oportet.* De moribus Eccl. c. 14. *Ad summum bonum referenda sunt omnia.* Tract. 25. in Joan. *Sunt opera, que videntur bona, sine fide Christi; & non sunt bona, quia non referuntur in eum finem, ex quo bona sunt.* Lib. 4. contra Julianum c. 3. *Cum ad suum non referuntur Authorem dona Dei, hoc ipsi mali, his utentes, efficiuntur injusti.* Et iterum: *Quidquid boni sit ab homine, & non propter hoc sit, propter quod fieri debere vera Sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto sine peccatum est.* Vera autem Sapientia, secundum Augustinum, præcipit omnia opera officiaque bona referri in eum finem ex quo bona sunt, sive in Deum, uti proximè dixit, evidentertque declarat lib. 19. Civit. c. 20. *Non est**

vere

vera sapientia, qua intentionem suam, in his qua prudenter discernit, gerit fortiter, cohibet temperanter, iusteque distribuit, non in illum finem dirigit, ubi erit Deus omnia in omnibus. Et cap. 25. *Virutes, quas sibi habere videtur homo, nisi ad Deum reulerit, etiam ipse vitia sunt, potius quam virtutes.*

32 Tot hęc testimonii præsertim simul junctis, & ad invicem collatis, perspicua est Augustini sententia pro assertione nostra. Sed & si cupiam de ea adhuc dubitandum videretur, non posset non deponere omne dubium, si ea conferret cum aliis Augustiniana Theologiae documentis, quibus eadem assertio nostra manifestissimè continetur.

33 Suprà namque lib. 5. c. 11. n. 66. aperitissimè tradit, solum Deum amandam finaliter propter se, cætera propter Deum. Lib. 6. c. 5. n. 56. *Hęc (inquit) regula dilectionis divini constituta est: Diliges... Deum ex toto corde, &c. ut omnes cogitationes tuas, & omnem vitam, & omnem intellectum, in illum conferas, id est referas, à quo habes ea ipsa qua confers. Cùmque Deus præcipit se diligere toto corde, totà animà, totà mente, nullam vitæ nostræ partem relinquit, qua vacare debeat, & quasi locum dare, ut alia re velit frui; sed quidquid aliud diligendum venerit in animum, illuc rapiatur, quò totus dilectionis impetus currit, ita ut ne quidem se & proximum rectè diligit, nisi qui totam dilectionem sui & proximi refert in dilectionem Dei.* Lib. 7. c. 2. evidentissimè docet, nullam creaturam, ne ipsas quidem creatas virtutes, propter se finaliter ordinatè diligi, sed propter Deum dumtaxat. Deinde infra cap. 31. & 32. docet nullam dari virtutem, omni ex parte bonam, debiteque circumstantionatam, nullum opus usquequaque bonum, omnibusque circumstantiis debitis vestitum, sine Dei propter se amore. Qui quia non est ex hominibus per naturam, sed à Deo per gratiam, cap. ... docet nullum opus usquequaque bonum sine gratia effici posse. Quibus omnibus adèd perspicua est pro assertione nostra mens Augustini, ut de ea relictus non sit ambigendi locus.

§. V.

Idem tradunt quatuor sancti Pontifices Zosimus, Cælestinus, Leo, Gregorius Magnus.

34 Zosimi testimonium Cælestinus I. refert, sequiturque in epist. ad Episc. Gall. ubi sic: *Omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum, ad Dei gloriam laudesque referenda sunt. ... In quam nos sententiam dirigit beate recordationis Papa Zosimi regularis auctoritas, cùm scribens ad totius orbis Episcopos, ait ... Omnia bona ad Authorem suum referenda sunt, unde nascuntur. Quodque omnis motus bona voluntatis ex Deo sit ... sine quo nihil possumus. Ad hanc enim nos professionem idem Doctor Zosimus instituit, qui cùm*

ad totius orbis Episcopos de divina gratie optulacione loqueretur: *Quod ergo (ait) tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, motibus, adjutor & protector orandus est. Superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura presumat, clamante Apostolo: Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed... contra spiritualia nequitiæ in caelestibus. Et sicut ipse verum dicit: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? gratia Dei per Jesum Christum... Et iterum... non ego, sed gratia Dei mecum.*

Ecce Zosimus Papa, & cum Zosimo Cælestinus apertè tradunt, omnia bona opera ad Deum esse referenda. Quia ab ipso sunt per gratiam, sicut & omnis motus bonæ voluntatis, ita ut nullus bonus motus ab homine sit per naturam, sed à Deo per gratiam, & nullum tempus sit, quo gratia non egeamus auxilio, pro quo proinde impetrando, in omnibus actibus, causis, cogitationibus, motibus, Deus est orandus.

Quod totum usque adèd verum pronuntiat Cælestinus in epistola citata, ut in fine illius, *Non opinemur (inquit) catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium.* Sic itaque Cælestinus censuit de sententia Zosimi, quæ dixit, *omnia bona opera ad Authorem suum esse referenda, in omnibusque actibus, cogitationibus, motibus, gratia adjutorium esse necessarium.* Cur ita, nisi quia omnes actus, cogitationes & motus (deliberati) ad Deum propter se dilectum referendi sunt; quæ dilectio non est ab homine per naturam, sed à Deo per gratiam, ut Augustinus mille locis tradit?

S. Leonis pro assertione nostra non minùs luculentum est testimonium serm. 5. de jejuniis septimi mensis: ibi namque docet quòd in quocumque actu rationalis animus non est amator Dei, amator sit mundi, cùm dicit: *Duo sunt amores, ex quibus omnes procedunt voluntates, omnes proinde actus voluntarii & deliberati. Rationalis enim animus, qui sine amore esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. Vult igitur omnes voluntates, vel ex Dei amore procedere, vel mundi. Omnem verò mundi culpabilem esse dicit, cùm addit: In dilectione mundi cuncta sunt noxia. Ne igitur ex culpabili amore rationalis animi prodeant voluntates, vult Pontifex ut ex Dei prodeant amore. Et idèd subjungit: *Aeternis rebus inseparabiliter (adèdque semper, sive in omni actu deliberato) inherendum; temporalibus verò transienter utendum, ita ut quidquid eorum occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis.**

Luculentius adhuc Gregorius Magnus l. 25. Moral. c. 13. assertionem nostram tradit, dum ait: *Altare Dei est cor nostrum, in quo jubetur ignis semper ardere: quia necesse est ex illo ad Dominum charitatis flammam semper ascendere. Dum etiam lib. 28. c. 13. dicit, quòd*

vigilanti curâ, per cuncta opera intentio nostra pensanda est, ut nihil temporale, in his qua agit, appetat, totam se in soliditate aternitatis (id est in Deo) figat: ne si extra fundamentum actionis nostra fabrica ponatur, terrâ dehiscente solvatur. Unde hic quoque aperte subiungitur: super quo bases illius solidatae sunt? (id est, super quo solidatae sunt intentiones suae? bases quippe anima rationalis, sunt animae intentiones suae) ac si aperte diceret (Deus) nisi super me?

- 39 Homiliâ quoque 4. super Ezech. Omnis (inquit) intentio Sanctorum super se tendit, ut illud possit adipisci, quod in caelestibus appetit... tunc enim veraciter quod agit bonum est, quando ei complacere concupiscit, à quo est. Et lib. 4. regitii epist. 8. Necessè est ut Deum in omni quod gerimus, attendamus... atque ad aternitatis bona cordis desiderium dirigamus.

§. VI.

Idem tradunt Prosper, Fulgentius, Maximus, Author Soliloquiorum apud Augustinum, Theodoretus, Victor Antiochenus, Beda, Rabanus, Eucherius, Aponius, Anselmus.

- 40 Sanctus Prosper, seu Julianus Pomerius l. 1. de vocat. Gent. c. 6. Homo, etiamsi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit, si non in Dei gloriam vivit. Hoc est proprium & praeceptum piorum, ut in Domino gloriantur, nec se nisi in Deo diligant. Et l. 3. de vita contempl. c. 15. Iste igitur nobis dilectionis ordo servandus est... ut (sicut ordinata charitas poscit) Deum principaliter diligamus: & propter ipsum, in ipso ea qua diligenda sunt, tantum, quantum ipse praecipit, diligamus. Et lib. de grat. & lib. arb. c. 2. Cassianum blasphemiae arguit, dum negat, ad Deum omnia Sanctorum merita referenda, dicitque nos gratiam Dei non ad singulos actus recipere, ac proinde non pro omni bono opere semper orare... Nam (ait econtra S. Prosper) cum nemo sit bonus, nisi solus Deus, quale erit bonum, quod Authorem non habet bonum? Cur Deus omnis boni Author est per gratiam? Quia omne bonum in Deum refertur debet per charitatem. Unde in sententiis sent. 159. Unum est (inquit) summum bonum... propter quod appetenda sunt bona caetera, ipsum autem propter seipsum.

- 41 Fulgentius l. 1. de Incarn. & grat. c. 16. Quomodo hi poterunt esse apud Deum iusti, qui sic in suis moribus atque operibus aliquid bonitatis servant, ut hoc ad finem christiane fidei charitatisque non referant?

- 42 S. Maximus Homil. 2. de gratiis Deo agendis: Christianus semper debet Patri ac Domino suo laudes dicere, & in ejus gloriam omnia procurare, sicut ait B. Apostolus: Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

- 43 Author Soliloquiorum apud S. Augustinum hoc ipsum apertissime tradit, dum c. 19. explicans primum mandatum, Deo dicit: Do-

mine jussisti in lege tua, ut diligam te in toto corde meo... omnibus horis ac momentis, quibus fruor bonis misericordia tua... Sicut ergo nulla hora est, vel punctum in omni vitamea, quo tuo beneficio non utar, sic nullum debet esse momentum, quo te... non diligam, &c.

Theodoretus in cap. 10. primae ad Corinth. explicans verba ista: Omnia in gloriam Dei facite: Pulchrè (inquit) omnia comprehendit, & sedere, & stare, & ambulare, & disserere, & misereri, & docere, ut unus sit omnibus scopus, Dei gloria. Ita etiam praecipit Dominus, &c. Confer aliud testimonium ipsius, quod habes lib. 6. c. 5. ex q. 3. super Deuter. ubi habes quoque testimonium Victoris Antiocheni ad idem.

Eucherius epist. ad Valerianum inter varia vitae christianae praecepta, istud ultimo loco tradit: Omnia dicta factaque, ad Deum vel propter Deum dirige. Unus hic portus est, in quem nos ab omni fluctuantis saeculi jactatione referamur.

Aponius l. 2. in Cantica. Deus operam hominis, pro sua voluntate, sibi vult semper totam impendi, sicut ipse ait in Evangelio: Operamini opus quod non perit. De quo itidem Apostolus commonuit... Omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite. Quod si omnia in nomine ejus jussa sunt fieri, nulla dereliquit opera, quae non in nomine ejus fiant.

V. Beda, & Rabanus, ad illa Apostoli 47 verba: Omne quod non est ex fide, peccatum est, verbatim exscribunt explicationem Origenis n. 6. relatum.

Anselmus Monolog. c. 66. Nihil enim apertius, quam rationalem creaturam ad hoc esse factam, ut summam essentiam amet super omnia... imò ut nihil amet, nisi illam, aut propter illam. In caput quoque 3. ad Coloss. verba illa Apostoli, Omnia in gloriam Dei facite, dicit esse praecepti.

§. VII.

Proferuntur Sancti novissimorum saeculorum, S. Bernardus, S. Thomas Aquinas, S. Franciscus Assisius, S. Laurentius Justinianus, S. Thomas Villanovanus, S. Ignatius de Loyola, S. Franciscus Xaverius, S. Philippus Neri, S. Teresa, S. Maria Magdalena de Pazziis. Et cum iis Thomas à Kempis, Dionysius Cartusianus, & Catechismus Romanus.

Sanctus Bernardus Serm. 2. de diversis, 49 cui titulus, de miseria humana: Totum est vanitas, totum stultitia, totum dementia, quidquid facis in hoc mundo, prater id solam, quod in Deum, & propter Deum, & ad honorem Dei facis. Et Serm. 3. cui titulus, de obedientia, patientia & sapientia: Quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei. Et Serm. 2. de verbis Apost. Non est regnum Dei esca & potus, in medio: Quiddam igitur es, quiddam potus, debes cream, redimenti, 20-

- cani. Confer clarissima alia testimonia ipsius, quæ habes suprâ l. 6. n. 60. & 71. Et l. 7. n. 17. Et adde id quod ait in l. de præcepto & dispensat. *Ut interior oculus verè simplex sit, duo illi arbitror esse necessaria, charitatem in intentione, & in electione veritatem.*
- 50 S. Thomas Aquinas tot locis tamque manifestis assertionem nostram tradit, ut angelica hac de re doctrina ipsius digna sit, quæ sequenti capite per totum specialiter referatur.
- 51 S. Franciscus Alifias, Ordinis Minorum Fundator, in expositione Dominicæ Orationis, exponens verba primi mandati, Deum sic alloquitur: *Amem te (ut præcipis) ex toto corde, te semper cogitando. Ex tota anima, te semper desiderando. Ex tota mente, omnes intentiones nostras ad te dirigendo, & honorem tuum in omnibus quærendo. Et ex omnibus viribus nostris, omnes vires, sensus anima & corporis, in obsequium tui amoris, & non in alio exponendo.* Cum ergo primo mandato jubeamur Deum diligere ex toto corde, juxta Seraphicum Franciscum, jubemur de Deo semper cogitare. Cùmque etiam jubeamur Deum diligere ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus nostris, juxta eundem jubemur Deum semper desiderare, ad ipsum omnes intentiones nostras dirigere, honorem ipsius in omnibus quætere, omnes vires, sensusque animæ & corporis in obsequium sui amoris, & non in alio exponere. Hoc est enim (juxta eundem Sanctum) Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota mente, & ex omnibus viribus nostris.
- 52 S. Laurentius Justinianus de regim. Prælat. c. 22. *In cunctis operibus, quicumque animi salutem exoptat, intentionis sue componat obtinuum, & ad illud, quem lex divina mandat, dirigat finem.* Et alibi fol. 193. dicit pudore suffundi debere hominem, qui creaturam amat, non amando Deum; sed amat creaturam propter creaturam, non propter Deum: *pudeat hominem, creaturis inbarendo, non amare bonum, unde bone sunt.*
- 53 S. Thomas Villanovanus lib. 6. c. 5. relat. efficacissimè, apertissimèque dicit: *Illi (uti-que Deo) debes quidquid es, quidquid potes, quidquid sapias. . . Cui enim debetur fructus, nisi ei qui plantavit arborem? Illi igitur integrum debes amorem, qui tibi amandi præstitit facultatem. Illi debes omnes cogitationes, qui vim intelligendi tibi inseruit. Illi debes desideria omnia tua, & appetitus, qui appetendi desiderandique potentiam in te plantavit. Si quam igitur cogitationem, si quam dilectionem in alio expendis, si quid aliud cupis aut sapias, si quid agis, vel meditaris, quod non ipse est, aut propter ipsum, fur es & latro. . . Illi enim. . . omnis actus & operatio tua jure debetur, &c.*
- 54 S. Ignatius de Loyola, Fundator Soc. Jesu, in lib. Exercit. Edit. Antwerp. anni 1676. pag. 176. *Haud sanè dubium, quin mea omnia divina Majestati offerre debeam, ex amore ipsius, de quo p. 160. dicit: quem certe*

Tom. I.

amorem debeo sentire in me ut radicem & causam cujuscumque meæ affectionis. Junge quæ ex ipso retuli lib. 5. n. 67. & quæ habet in suis Constitut. pag. 3. c. 1. §. 26. *Omnes rectam habere intentionem studeant (hæc certè verba meri consilii non sunt. Ergo nec sequentia, rectæ intentionis naturam exponentia) non solum circa vita sua statum, verùm etiam circa res particulares, ut serviant & placeant divine bonitati propter seipsam, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum unversum in ipsarum Creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, &c.*

S. Franciscus Xaverius lib. 3. epist. 4. Par. 55 *est ut Dei beneficiis ad Dei gloriam utamur.* Aliàs ingrati sumus, pœnamque meremur, ut ait lib. 1. epist. 2. *Mutua officia & studia amicorum ad unam Christi gloriam referantur, id est, referri debent: sequitur enim: si quando (quod Deus avertat) ejus ipsum caperet oblivio, eum verò existimaret, se pro tam ingrato animo, gravissimas Deo pœnas daturum.*

S. Philippus Neri in monitis asceticis, monito 10. *Omnis ille amor, quem quis parentibus, carni, sanguini, sciendi studio, ac sibi ipsi denique tribuit (ibi listendo) Deo, qui solus illo amore dignus est, detrahatur.* Et monito 10. *Nescit eorum quidquam quæ facit, qui aliis quàm Christi amore, aut causâ quidquam facit.*

S. Teresa in monitis suis, monito 23. 57 *Quidquid ages, in gloriam Dei referes.* Aliàs quidquid egeris, vanitas, mendacium, & vituperabile erit, ut dicit lib. 1. vitæ suæ c. 40. Edit. Paris. anni 1670. per Arnaldum Dandillyum: *Quidquid ad obsequium ipsius non ordinatur, adeo evidenter apparet mihi non esse nisi vanitas, & mendacium, ut exprimere nequeam, quam vituperabile sit, & quantoperè miserear eorum, qui ignorant hanc veritatem.*

S. Maria Magdalena de Pazzis lib. 2. divin. intellig. c. 23. n. 6. *O Domine mi! purâ, mundâ & sincerâ intentione oportet ambulare, & vè illis, qui aliam quàm tibi serviendi, teque honorandi, vel etiam seipsos salvandi, intentionem habent.* Et lib. 4. c. 16. exponens verba Christi Matth. 10. *Neque duas unicam habeatis, per unicum vestimentum intelligit unicam intentionem, unicum finem.* Per te (Deus) sit opus ceptum, in te finitum, qui veritas es: *Sed a quam paucis veritas hæc intelligitur! omnes claudere videntur aures; sed ad oppositum mendacium aperient. . . unicum, unicum vis ut habeamus vestimentum, quod est tua, tuæque bonitatis cognitio, hand in aliquo creato sistendo, non in divitiis, nec in pulchritudinibus, nec in fortitudine, nec in aliquo extra te; sed tantum omnium creaturarum salutem in te & pro te desiderare.* Et cap. 24. n. 13. *Audeam dicere, minimam omnem, quamvis vilem, actionem elevandi ad te mentem causam esse debere.* Et lib. 5. c. 30. *Quilibet, etiam minimus iniustus, qui secundum Deum non sit, puritatem impedit. . . quam pu-*

ritatem à tua ejicis intentione, quoties intentionem puram honorandi Deum, & adjuvandi proximum non habes.

59 Thomas à Kempis (de quo Catholicus orbis semper tam magnificè sensit) l. 3. de Imit. Christi c. 9. in Dei persona sic loquitur: Fili, ego debeo esse finis tuus supremus & ultimus, si verè desideras esse beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, sapiens ad teipsum, & ad creaturas male incurvatus. Nam si teipsum in aliquo quæris, statim in te deficiis & exarefces. Omnia ergo ad me principaliter referas: quia ego sum qui omnia dedi. Sic singula considera, sicut ex summo bono manantia, & idè ad me, tanquam ad suam originem, cuncta sunt reducenda. Totum da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi: ego totum habere volo.... Si rectè sapias, in me solo gaudebis.... quia nemo bonus, nisi solus Deus, qui est in omnibus benedicens.

60 Dionysii Carthusiani verba ad idem clarissima habes suprâ lib. 5. n. 68.

61 Catechismus Romanus pag. 3. c. 2. n. 23. *Necessè est eos qui legem Dei servant, eadem charitate atque amore, quo ad Deum sunt, ad ejus obedientiam adduci.* Quod est dicere, quòd charitate & amore lex perficienda sit, ut ibidem in margine dicitur. Et pag. 4. c. 13. n. 3. *In iis peccendis, qua ad usum fructumque pertinent rerum terrenarum, esse intendendum animum ac studium nostrum ad Dei præscriptionem, nec inde ulla ex parte declinandum.... Nam Apostolus in epist. ad Corinth. docet, omnia qua spectant ad usum vita necessarios, ad Dei gloriam referri oportere: sive enim manducatis (inquit) sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.*

62 S. Bonaventuram assertioni nostræ fateor per omnia non favere. Quia admittit opera indifferentia in individuo, nec putat necessarium, ut omnia fiant ex fine sive motivo honesto. Favet tamen ex parte, quatenus in 3. dist. a. 1. q. 1. sic habet: *Hoc solum sit rectè intentione, quòd sit ad honorem & gloriam Dei. Sine verò recta intentione nullus actus virtutis rectè incedit.* In eo verò, in quo non favet, haud dubiè postponendus est veteribus Patribus, ipsi hac in parte communiter contradicentibus, ut ostensum est.

ARGUMENTUM X.

Omnem actum deliberatum in Deum propter se dilectum referri debere, manifesta videtur sententia Angelici Doctoris.

63 **D**emonstratur ex innumeris, iisque clarissimis testimoniis ipsius. Primò namque in 1. dist. 1. expressissimè docet, oportere ut omnia bona amentur in ordine ad primam bonitatem, omnemque actum humanum, referibilem in Deum, si non referatur, esse in individuo peccatum. Posteaquam enim q. 2. in argum. *Sed contra dixit: Nihil est diligendum, nisi in ordine ad Deum.* q. 3. sic

habet: *Dicendum quòd quacumque sunt bona, non habent bonitatem, nisi in quantum accedunt ad similitudinem bonitatis divine.* Unde oportet, cum bonitas sit ratio dilectionis & desiderii, ut omnia amentur in ordine ad bonitatem primam. Omne autem quòd bonum est, à Deo est... ipsa etiam res mundi ab ipso sunt, & eis utendum est secundum quòd conferunt ad Dei cognitionem... vel secundum quòd præbent subsidium vita nostra ordinata in Deum. Similiter opera nostra, qua mala non sunt, ab ipso sunt; & idè sunt propter ipsum facienda. Quid clarius?

Secundò ibid ad 3. ob rationem fundamentalem proximè exhibitam dicit, quòd, secundum Theologum, nullus actus procedens à voluntate deliberante est indifferens. *Quia si referatur in Deum, supposità gratiâ meritorius est. Si autem non referatur, vanus est.* Otiosum autem inter peccata apud Theologum computatur. Manifestum est ergo, ut à peccato excusemur, juxta S. Doctorem, non sufficere, quòd actus noster referibilis sit in Deum; sed quòd hoc ipso peccatum sit, quò non referatur.

Tertiò in 2. dist. 38. q. 1. a. 1. *Sicut omnium rerum unus est finis ultimus, scilicet Deus; ita & voluntatum omnium unus est finis ultimus, scilicet Deus.* Nihilominus tamen alii sunt fines proximi. Et si secundum illos fines servatur debita relatio ad finem ultimum, erit recta voluntas. Si autem non, erit perversa. Debita autem relatio ad finem ultimum salvatur secundum actum, quo voluntas nata est ultimum finem participare... Et hic est charitas vel beatitudo. Et idè non solum Deus, sed charitas est finis omnium recharum voluntatum. Deus utique est finis qui; charitas, finis quo, prout ipsemet explicat suprâ lib. 6. n. 4.

Quarò, ibidem ad 4. ut ostendat se, in 66 verbis proximè relatis, exigere relationem, saltem virtutalem, & non solum habituales, ad Deum, vel charitatem: *Ad hoc (inquit) quòd alicujus actionis finis sit Deus, vel charitas, non oportet quòd agendo illam actionem, aliquis de Deo vel charitate cogitet; nec verum sufficit, quòd aliquis habitu tantum Deum vel charitatem habeat.* Quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in Deum ordinaret; quòd falsum est. Sed oportet quòd prius fuerit cogitatio de fine, qui est charitas, vel Deus, & quòd actiones sequentes in hunc finem ordinaverit, in quòd rectitudo istius ordinationis in actionibus sequentibus salvetur, ut patet in exemplo quòd Avicenna ponit de artifice, qui si, dum opus exercet, semper de regula artis cogitaret, multum in opere impediretur: sed sicut prius excogitavit per regulas artis; ita postmodum operatur; & sic in opere ejus rectitudo artis salvatur. Quæ est ipsissima explicatio, quæ exponi solet intentio seu relatio virtualis.

Quintò, rursus in 2. dist. 40. q. 1. a. 5. ad 67. *Hoc quòd dicitur, Omnia in gloriam Dei facite, potest intelligi dupliciter, vel affirmati-*